

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
ЧНУ ім. П. Могили
Котляр Ю. В.

« 31 » 08 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ»

Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Розробник

Завідувач кафедри історії

Гарант освітньої програми

Г.в.о. директора НН ІПО

Декан факультету політичних наук

Начальник НМВ

Підберезних І.Є.

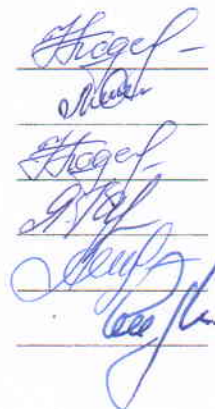
Міронова І.С.

Підберезних І.Є.

Зуб К.М.

Хмель А.О.

Шкірчак С.І.

ВСТУП

Вивчення освітнього компоненту «Основи національної безпеки та оборони» впроваджено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра в галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

Враховуючи наростаючі конфлікти у світі, гібридні війни та терористичні акти, національна безпека спрямована на захист інтересів не лише однієї особи, а й усього суспільства та держави від різного роду загроз зовнішнього та внутрішнього характеру. Нове покоління фахівців, які володіють належними компетентностями, вміють системно та інноваційно мислити, спроможні вирішувати складні прикладні проблеми в галузі управління національною безпекою в умовах динамічних змін та сучасних викликів, повинні не лише усунути різного плану загрози, а й прогнозувати можливі дії окремих людей, угруповань, організації чи країн, які можуть нанести шкоду для життя та здоров'я громадян своєї країни.

Курс призначений для здобувачів/майбутніх практиків, які цікавляться питаннями національної та міжнародної безпеки, військової стратегії, зовнішньої політики та прийняття рішень. Він зосереджений на основних положеннях оборонної стратегії України, загрозах і можливостях, з якими сьогодні стикається держава, структурах і процесах прийняття рішень щодо національної безпеки та оборони України, включаючи їх сильні та слабкі сторони, а також ролі мирного процесу в стратегічному мисленні України щодо національної безпеки.

У межах курсу підготовка фахівця здійснюється шляхом надання знань, вироблення вмій та формування практичних навичок необхідних для забезпечення реалізації державної політики, виконання загальнодержавних, галузевих і регіональних програм. Здобувачі вищої освіти грають роль реальних українських осіб, які приймають рішення, і борються з основними проблемами, з якими вони стикаються сьогодні, рекомендуючи практичні дії для їх вирішення. Це обумовлює важливе значення вивчення дисципліни «Основи національної безпеки та оборони».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є стан безпекового середовища, національна безпека та її складові, засоби державного управління у сфері безпеки та оборони України.

Дисципліна спирається на знання, отриманні здобувачами вищої освіти з таких предметів, як «Актуальні проблеми історії України», «Актуальні проблеми історії зарубіжних країн», «Європейська інтеграція: історичний контекст (СК англ. мовою)» тощо.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Основи національної безпеки та оборони	
Галузь знань	03 «Гуманітарні науки»	
Спеціальність	032 «Історія та археологія»	
Спеціалізація (якщо є)	-	
Освітня програма	«Історія та археологія»	
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)	
Статус дисципліни	вибіркова	
Курс навчання	6	
Навчальний рік	2023-2024 н.р.	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	11	-
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3,5 кредитів / 105 години	

Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма
– лекції	12 годин	-
– семінарські заняття	24 години	-
– годин самостійної роботи здобувачів	69 годин	-
Відсоток аудиторного навантаження	34%	
Мова викладання	українська	
Форма підсумкового контролю	залік	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

2.1. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Програма дисципліни «Основи національної безпеки та оборони» відповідає вимогам освітньої програми щодо системи знань, вмінь та рівня їхньої сформованості, що має забезпечити набуття здобувачем вищої освіти особистісно-професійних якостей.

Контроль за роботою здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом складання заліку. Оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти проводиться відповідно до шкали оцінювання.

Мета вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на підготовці фахівця, здатного розв'язувати задачі дослідницького та інноваційного характеру у сфері національної безпеки та оборони, виявляти та протидіяти загрозам національній безпеці України (за окремими сферами забезпечення та видами діяльності).

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Основи національної безпеки та оборони» є: сформувані у здобувачів вищої освіти комплексне уявлення про систему та структуру національної безпеки та оборони, правове забезпечення сил безпеки та оборони; виробити навички збирання, аналізу та систематизації інформації, отриманої з різноманітних джерел; освоїти методологію постановки та дослідження проблем забезпечення безпеки на різних рівнях (особистість - громадянське суспільство - держава); дати здобувачам знання про ключові напрями зовнішньої та внутрішньої політики провідних зарубіжних держав у сфері забезпечення національної безпеки, особливостей їх дипломатії та взаємовідносин з Україною.

Розроблена програма відповідає освітній програмі та орієнтована на **формування компетентностей**:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність працювати автономно.

ЗК09. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК10. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації різних джерел.

ЗК11. Здатність проявляти творчий підхід в розробці ідей і досягнення цілей.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.

СК02. Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.

СК03. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.

СК05. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти.

СК10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.

2.2. Очікувані результати навчання

Згідно з вимогами освітньої програми, здобувачі вищої освіти у результаті вивчення навчальної дисципліни повинні **знати**:

- теоретичні засади, основні категорії та етапи розвитку теорії національної безпеки і оборони;
- новітні наукові та практичні досягнення у сфері національної безпеки і оборони;
- аспекти складових елементів національної безпеки і оборони;
- систему суб'єктів національної безпеки і оборони;
- види правопорушень та злочинів, які загрожують національній безпеці;
- систему міжнародного та європейського законодавства, що регулює національну безпеку і оборону.

Групові заняття та самостійна робота повинні сформувати **уміння**:

- відтворювати понятійно-категоріальний апарат загальної теорії національної безпеки щодо структури національної безпеки, об'єктів, суб'єктів та принципів забезпечення національної безпеки;
- аналізувати основні напрями забезпечення національної безпеки і оборони в державі, включаючи правові основи забезпечення національної безпеки, рівні та види національної безпеки, методи забезпечення національної безпеки, управління безпекою особистості, суспільства та держави
- формулювати та аналізувати основні напрями політики забезпечення національної безпеки і оборони, включаючи основні пріоритети національних інтересів в державі, загрози національній безпеці та їх класифікацію за сферами людської діяльності, основи забезпечення національної безпеки в основних сферах життєдіяльності;
- характеризувати систему забезпечення національної безпеки і оборони, включаючи повноваження і функції суб'єктів забезпечення національної безпеки, контроль за здійсненням заходів забезпечення національної безпеки, основні завдання суб'єктів забезпечення національної безпеки, а також недержавній системі забезпечення національної безпеки;
- оцінювати стан безпеки особистості, суспільства та держави за окремими сферами забезпечення і видами діяльності на основі положень теорії безпеки окремих сфер забезпечення національної безпеки та оборони і видів діяльності;
- розробляти основні положення методів та заходів забезпечення безпеки держави у різноманітних сферах життєдіяльності;
- здійснювати пошук нормативно-правової бази за допомогою ресурсу <https://zakon.rada.gov.ua>;
- узагальнювати отримані результати, обробки та аналізу інформації з різних джерел, оформлення та презентування результатів наукової діяльності;
- застосовувати знання державної та іноземних мов, інформаційно-комунікаційних технологій, комп'ютерної техніки.

Відповідно до освітньої програми очікувані **результати навчання** включають:

ПР01. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.

ПР02. Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.

ПР03. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів.

ПР04. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів.

ПР05. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

ПР07. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПР11. Вміти презентувати написані тексти та робити презентації усно різної довжини та складності українською або іноземною мовами.

3. Програма навчальної дисципліни

3.1. Денна форма навчання

№	Теми	Лекції	Семінарські	Самостійна робота
1	Тема 1. Поняття та зміст публічного адміністрування у сфері національної безпеки та оборони.	2	2	6
2	Тема 2. Принципи правового забезпечення національної безпеки та оборони.	-	4	8
3	Тема 3. Правове забезпечення національної безпеки та оборони України.	2	2	7
4	Тема 4. Система цивільного контролю сектору безпеки і оборони.	-	4	8
5	Тема 5. Рада національної безпеки і оборони України в системі управління національною безпекою.	2	2	8
6	Тема 6. Управління сектором безпеки і оборони.	2	2	8
7	Тема 7. Планування як інструмент публічного адміністрування забезпечення національної безпеки.	-	4	8
8	Тема 8. Відповідальність за порушення законодавства про національну безпеку України.	2	2	8
9	Тема 9. Національна безпека як об'єкт зовнішньої політики України.	2	2	8
	Всього за курсом	12	24	69

4. Зміст навчальної дисципліни

Денна форма

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Поняття та зміст публічного адміністрування у сфері національної безпеки. 1. Вступ до курсу «Основи національної безпеки та оборони». Сутність і зміст загальної теорії національної безпеки. 2. Поняття та категорії національної безпеки держави. 3. Складові елементи національної безпеки та їх характеристика.
2	Тема 3. Правове забезпечення національної безпеки та оборони України. 1. Поняття та зміст нормативно-правового забезпечення національної безпеки.

	<p>2. Система нормативно-правових актів у сфері забезпечення національної безпеки як інструмент публічного адміністрування забезпечення національної безпеки.</p> <p>3. Видання індивідуальних актів як інструменту публічного адміністрування забезпечення національної безпеки.</p>
3	<p>Тема 5. Рада національної безпеки і оборони України в системі управління національною безпекою.</p> <p>1. Конституційно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони України.</p> <p>2. Принципи формування та діяльності Ради національної безпеки і оборони України.</p> <p>3. Функції та компетенція Ради національної безпеки та оборони України.</p> <p>4. Основні елементи структури РНБОУ.</p>
4	<p>Тема 6. Управління сектором безпеки і оборони.</p> <p>1. Склад сектору безпеки і оборони. Керівництво у сферах національної безпеки і оборони. Основні функції суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки. Координація у сферах національної безпеки і оборони.</p> <p>2. Роль Міністерства оборони України в управлінні національною безпекою.</p> <p>3. Компетенція Збройних Сил України в управлінні національною безпекою.</p> <p>4. Роль Міністерства внутрішніх справ України в управлінні національною безпекою.</p> <p>5. Роль Служби безпеки України в управлінні національною безпекою</p> <p>6. Розвідувальні органи України у забезпеченні національної безпеки.</p> <p>7. Завдання Управління державної охорони України у сфері управління національною безпекою.</p> <p>8. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України.</p> <p>9. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику.</p>
5	<p>Тема 8. Відповідальність за порушення законодавства про національну безпеку України.</p> <p>1. Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства в сфері забезпечення національної безпеки України та її види.</p> <p>2. Суб'єкти та об'єкти застосування юридичної відповідальності за порушення законодавства про національну безпеку України.</p> <p>3. Застосування заходів попередження та адміністративного примусу як інструментів публічного адміністрування забезпечення національної безпеки.</p>
6	<p>Тема 9. Національна безпека як об'єкт зовнішньої політики України.</p> <p>1. Правові засади зовнішньої політики із забезпечення національної безпеки.</p> <p>2. Основні напрями зовнішньої політики української держави в здійсненні завдань національної безпеки.</p> <p>3. Виклики та загрози зовнішній політиці України щодо забезпечення національної безпеки та шляхи їх нейтралізації.</p>

4.2. План семінарських занять

№	Тема заняття / план
1	<p>Тема 1. Поняття та зміст публічного адміністрування у сфері національної безпеки.</p> <p>✓ Питання для обговорення:</p> <p>1. Вступ до курсу «Основи національної безпеки та оборони». Сутність і зміст загальної теорії національної безпеки.</p> <p>2. Поняття та категорії національної безпеки держави.</p> <p>3. Складові елементи національної безпеки та їх характеристика.</p> <p>4. Поняття та зміст національних цінностей, національних інтересів та національних цілей.</p> <p>✓ Опрацюйте визначення:</p> <p>воєнний конфлікт, воєнна безпека, громадська безпека і порядок, державна безпека,</p>

	збройний конфлікт, національна безпека України, національні інтереси України, Конституція України. ✓ Робота з нормативно-правовими актами.								
2	<p>Тема 2. Принципи правового забезпечення національної безпеки та оборони.</p> <p>✓ Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні принципи та засоби забезпечення національної безпеки. 2. Види національної безпеки за різними сферами суспільної діяльності та державна політика по їх забезпеченню. 3. Захист прав і свобод людини і громадянина у сфері національної безпеки. <p>✓ Опрацюйте визначення: загрози національній безпеці України.</p> <p>✓ Робота з нормативно-правовими актами.</p>								
3	<p>Тема 3. Правове забезпечення національної безпеки та оборони України.</p> <p>✓ Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нормативно-правова основа формування і функціонування системи забезпечення національної безпеки України. 2. Система нормативно-правових актів у сфері забезпечення національної безпеки як інструмент публічного адміністрування забезпечення національної безпеки. 3. Видання індивідуальних актів як інструменту публічного адміністрування забезпечення національної безпеки. <p>✓ Робота з нормативно-правовими актами.</p>								
4	<p>Тема 4. Система цивільного контролю сектору безпеки і оборони</p> <p>✓ Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та зміст системи забезпечення національної безпеки України. 2. Контроль, що здійснюється Президентом України. 3. Контроль, що здійснюється Кабінетом Міністрів України. 4. Контроль Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. 5. Судовий контроль. 6. Громадський контроль. <p>✓ Опрацюйте визначення: демократичний цивільний контроль, оборонний огляд.</p> <p>✓ Практичне завдання: Вивчіть інформацію, розміщену на офіційних сайтах органів державної влади України та заповніть таблицю:</p> <table border="1" data-bbox="226 1467 1495 1854"> <thead> <tr> <th data-bbox="226 1467 970 1572">Органи державної влади</th> <th data-bbox="970 1467 1495 1572">Основні повноваження у сфері забезпечення національної безпеки та оборони України</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="226 1572 970 1646">Президент України / Офіційне інтернет-представництво. URL: http://www.president.gov.ua</td> <td data-bbox="970 1572 1495 1646"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="226 1646 970 1751">Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: http://www.kmu.gov.ua</td> <td data-bbox="970 1646 1495 1751"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="226 1751 970 1854">Офіційний портал Верховної Ради України. URL: https://www.rada.gov.ua/</td> <td data-bbox="970 1751 1495 1854"></td> </tr> </tbody> </table>	Органи державної влади	Основні повноваження у сфері забезпечення національної безпеки та оборони України	Президент України / Офіційне інтернет-представництво. URL: http://www.president.gov.ua		Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: http://www.kmu.gov.ua		Офіційний портал Верховної Ради України. URL: https://www.rada.gov.ua/	
Органи державної влади	Основні повноваження у сфері забезпечення національної безпеки та оборони України								
Президент України / Офіційне інтернет-представництво. URL: http://www.president.gov.ua									
Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: http://www.kmu.gov.ua									
Офіційний портал Верховної Ради України. URL: https://www.rada.gov.ua/									
5	<p>Тема 5. Рада національної безпеки і оборони України в системі управління національною безпекою</p> <p>✓ Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституційно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони України. 2. Принципи формування та діяльності Ради національної безпеки і оборони України. 3. Функції та компетенція Ради національної безпеки та оборони України. 								

	<p>4. Основні елементи структури РНБОУ.</p> <p>✓ Завдання для самоконтролю:</p> <p>Ознайомтеся з інформацією, розміщеною на офіційному сайті Ради національної безпеки і оборони України - https://www.rnbo.gov.ua/?fbclid=IwAR1BY4lpHoaFicszA77J1gmnticuZwy4R01dbvXG9nSRARnPs5ZoX3eTHQ</p> <p>На основі узагальнення та аналізу вивченої інформації підготуйте кейс про основні напрямки діяльності Ради національної безпеки і оборони України.</p> <p>Охарактеризуйте роль РНБОУ у забезпеченні національної безпеки та оборони України.</p> <p>✓ Робота з документом:</p> <p>Опрацюйте Указ Президента України № 685/2021 від 28.12.2021. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text</p> <p>На основі отриманих знань сформулюйте визначення основних понять:</p> <ul style="list-style-type: none"> - національні інтереси України в інформаційній сфері - загрози інформаційній безпеці України - інформаційна безпека України - забезпечення інформаційної безпеки - сили забезпечення інформаційної безпеки - засоби забезпечення інформаційної безпеки - система забезпечення інформаційної безпеки.
6	<p>Тема 6. Управління сектором безпеки і оборони</p> <p>✓ Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Склад сектору безпеки і оборони. Керівництво у сферах національної безпеки і оборони. Основні функції суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки. Координація у сферах національної безпеки і оборони. 2. Роль Міністерства оборони України в управлінні національною безпекою. 3. Компетенція Збройних Сил України в управлінні національною безпекою. 4. Роль Міністерства внутрішніх справ України в управлінні національною безпекою. 5. Роль Служби безпеки України в управлінні національною безпекою 6. Розвідувальні органи України у забезпеченні національної безпеки. 7. Завдання Управління державної охорони України у сфері управління національною безпекою. 8. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України. <p>2. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику</p> <p>✓ Опрацюйте визначення:</p> <p>комплексний огляд сектору безпеки і оборони, сектор безпеки і оборони, сили безпеки, сили оборони.</p> <p>✓ Робота з нормативно-правовими актами.</p>
7	<p>Тема 7. Планування як інструмент публічного адміністрування забезпечення національної безпеки</p> <p>✓ Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета, принципи і види планування у сферах національної безпеки і оборони. 2. Стратегія національної безпеки України. 3. Стратегія воєнної безпеки України. 4. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України. 5. Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України. 6. Стратегія кібербезпеки України. 7. Національна розвідувальна програма. 8. Державні програми у сферах національної безпеки і оборони. Державне оборонне замовлення. Фінансове забезпечення сектору безпеки і оборони.

	<p>✓ Опрацюйте визначення: оборонне планування, оборонно-промисловий комплекс України, огляд оборонно-промислового комплексу України, планування у сфері національної безпеки, Стратегія національної безпеки України, Стратегія воєнної безпеки України, Стратегія кібербезпеки України, Стратегічний оборонний бюлетень України, Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України, Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України.</p> <p>✓ Розробіть модель кейсу: Оцінити актуальність наявної стратегії національної безпеки та оборони України та запропонувати рекомендації щодо її актуалізації та підвищення ефективності.</p>
8	<p>Тема 8. Відповідальність за порушення законодавства про національну безпеку України</p> <p>✓ Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства в сфері забезпечення національної безпеки України та її види. 2. Суб'єкти та об'єкти застосування юридичної відповідальності за порушення законодавства про національну безпеку України. 3. Застосування заходів попередження та адміністративного примусу як інструментів публічного адміністрування забезпечення національної безпеки. <p>Питання для самоконтролю</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття злочинів проти основ національної безпеки України 2. Види злочинів проти національної безпеки України. 3. Державна зрада. Відмінність від шпигунства. 4. Посягання на державного чи громадського діяча. 5. Диверсія. 6. Колабораціонізм – основа національної безпеки. <p>✓ Робота з нормативно-правовими актами.</p>
9	<p>Тема 9. Національна безпека як об'єкт зовнішньої політики України</p> <p>✓ Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правові засади зовнішньої політики із забезпечення національної безпеки. 2. Основні напрями зовнішньої політики української держави в здійсненні завдань національної безпеки. 3. Виклики та загрози зовнішній політиці України щодо забезпечення національної безпеки та шляхи їх нейтралізації. <p>✓ Робота з нормативно-правовими актами.</p>

5.Завдання для самостійної роботи

	Теми	Денна форма
1	Тема 1. Поняття та зміст публічного адміністрування у сфері національної безпеки.	6
2	Тема 2. Принципи правового забезпечення національної безпеки та оборони.	8
3	Тема 3. Правове забезпечення національної безпеки та оборони України.	7
4	Тема 4. Система цивільного контролю сектору безпеки і оборони.	8
5	Тема 5. Рада національної безпеки і оборони України в системі управління національною безпекою.	8
6	Тема 6. Управління сектором безпеки і оборони.	8
7	Тема 7. Планування як інструмент публічного адміністрування забезпечення національної безпеки.	8

8	Тема 8. Відповідальність за порушення законодавства про національну безпеку України.	8
9	Тема 9. Національна безпека як об'єкт зовнішньої політики України.	8
	Всього за курсом	69

Під час вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти виконують індивідуальне науково-дослідне завдання, що є видом позааудиторної самостійної роботи здобувачів вищої освіти, використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни та є необхідною умовою формування підсумкової оцінки з дисципліни. Виконання індивідуального науково-дослідного завдання сприяє поглибленню та закріпленню теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти при прослуховуванні лекційного курсу та самостійному вивченню дисципліни.

Здобувачам вищої освіти пропонується розробити для прем'єр-міністра проєкт програмного документу (наприклад, стратегії національної безпеки та оборони України). Захист студентських робіт відбувається у формі «Брифінгу».

У ролі високопоставленої особи, яка приймає рішення (міністра закордонних справ або міністра оборони, Секретаря Ради національної безпеки України, начальника Генерального штабу Збройних Сил України), здобувачі вищої освіти складатимуть аналітичний документ для прем'єр-міністра, пропонуючи продуману політику у важливих сферах стратегії національної безпеки України (зовнішньої чи оборонної). Ці питання включають: загрози Україні, американсько-українські відносини, мирний процес і передбачуваний ядерний потенціал України, тощо. Здобувач можете обрати інше питання, яке його цікавить, за попереднім узгодженням з викладачем. Документ має бути орієнтований на поточний або майбутній період - як вирішити проблему в її поточному стані або як ви очікуєте, що вона буде розвиватися. Документ має надати читачеві зрозумілість формулювання проблеми, яку ви розглядаєте, і ваші принципові судження.

Політичний документ включатиме:

- причини, пропозиції аналітичного документа, чому виникла така потреба, у чому полягає проблема;
- короткий цілеспрямований історичний огляд проблеми;
- інтереси України в цьому питанні, загрози, можливості, відповідні політичні міркування (здійсненність);
- основні гравці на європейському просторі, міжнародні та внутрішні гравці, чії інтереси необхідно враховувати;
- пропозиція щодо реалістичної загальної стратегії вирішення проблеми, суть документу;
- чітко сформульовані, дієві та пріоритетні цілі політики, враховуючи стратегічні, політичні та особисті обмеження лідера на посаді, а не ваші уподобання;
- основні варіанти політики (дипломатичні, військові, соціально-економічні) для досягнення цілей, включаючи оцінку їх переваг і недоліків;
- рекомендований варіант з точки зору прем'єр-міністра – плюси та мінуси, чому ви вважаєте, що це найкращий варіант з точки зору цього лідера. Якщо ви особисто вибрали б інший варіант, ви можете коротко (1 абзац) вказати, чому та як ваші переваги краще підходять. Основна увага зосереджена на варіантах політики реального лідера.
- рекомендації щодо актуалізації документу та підвищення його ефективності.

Критерії написання: обсяг: 5-7 сторінок друкованого тексту (формат сторінки – А4; шрифт – Times New Roman; кегль - 14, міжрядковий інтервал – 1,5; береги: справа, зліва, зверху, знизу – 20 мм). Структура роботи: вступ (де здобувач вищої освіти формулює актуальність проблеми, мету власного дослідження та задачі її виконання), основна частина

(має містити головні ідеї, факти, аргументи на користь висловленої тези. Кожен аргумент має бути підтверджений не менш ніж двома конкретними прикладами чи спиратися на джерела, що дозволяють використати їх як основу для аргумента. Беручи до уваги різні позиції та точки зору, важливим є їх критичний аналіз, а також виявлення власного ставлення до досліджуваної проблеми); висновки (подається авторський аналіз зазначених проблем); результат перевірки на плагіат. Документ може супроводжуватися наочністю: презентацією, інфографікою, відео, фото, таблицями, картами чи графіками.

Критерії оцінки: виконання технічних вимог, авторські судження та оцінки, відсутність плагіату.

6. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є залік, який проводиться в усній формі. Робота здобувачів вищої освіти оцінюється за підсумками виконання основних видів завдань. Якщо здобувач вищої освіти не відвідував курс лекцій, семінарські заняття та не виконав контрольні заходи, а отже, не набрав необхідної кількості балів, то він, за рішенням кафедри, не допускається до складання заліку.

Питання для підготовки до заліку

1. Сутність і зміст загальної теорії національної безпеки.
2. Поняття та категорії національної безпеки та оборони держави.
3. Складові елементи національної безпеки та оборони, їх характеристика.
4. Основні принципи та засоби забезпечення національної безпеки та оборони.
5. Види національної безпеки та оборони за різними сферами суспільної діяльності та державна політика по їх забезпеченню.
6. Захист прав і свобод людини і громадянина у сфері національної безпеки та оборони.
7. Поняття та зміст нормативно-правового забезпечення національної безпеки та оборони.
8. Система нормативно-правових актів у сфері забезпечення національної безпеки як інструмент публічного адміністрування забезпечення національної безпеки.
9. Видання індивідуальних актів як інструменту публічного адміністрування забезпечення національної безпеки та оборони.
10. Поняття та зміст системи забезпечення національної безпеки та оборони України.
11. Контроль, що здійснюється Президентом України.
12. Контроль, що здійснюється Кабінетом Міністрів України.
13. Контроль Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.
14. Судовий контроль.
15. Громадський контроль.
16. Конституційно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони України.
17. Принципи формування та діяльності Ради національної безпеки і оборони України.
18. Функції та компетенція Ради національної безпеки та оборони України.
19. Основні елементи структури РНБОУ.
20. Роль РНБОУ у забезпеченні національної безпеки та оборони України.
21. Склад сектору безпеки і оборони.
22. Керівництво у сферах національної безпеки і оборони.
23. Основні функції суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки та оборони.
24. Координація у сферах національної безпеки і оборони.
25. Роль Міністерства оборони України в управлінні національною безпекою.
26. Компетенція Збройних Сил України в управлінні національною безпекою.
27. Роль Міністерства внутрішніх справ України в управлінні національною безпекою.

28. Роль Служби безпеки України в управлінні національною безпекою
29. Розвідувальні органи України у забезпеченні національної безпеки.
30. Завдання Управління державної охорони України у сфері управління національною безпекою.
31. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України.
32. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику.
33. Мета, принципи і види планування у сферах національної безпеки і оборони.
34. Стратегія національної безпеки України.
35. Стратегія воєнної безпеки України.
36. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України.
37. Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України.
38. Стратегія кібербезпеки України.
39. Національна розвідувальна програма.
40. Державні програми у сферах національної безпеки і оборони.
41. Державне оборонне замовлення.
42. Фінансове забезпечення сектору безпеки і оборони.
43. Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства в сфері забезпечення національної безпеки України та її види.
44. Суб'єкти та об'єкти застосування юридичної відповідальності за порушення законодавства про національну безпеку України.
45. Застосування заходів попередження та адміністративного примусу як інструментів публічного адміністрування забезпечення національної безпеки.
46. Поняття злочинів проти основ національної безпеки та оборони України.
47. Види злочинів проти національної безпеки та оборони України.
48. Державна зрада. Відмінність від шпигунства.
49. Посягання на державного чи громадського діяча.
50. Диверсія.
51. Тероризм.
52. Колабораціонізм – основа національної безпеки та оборони.
53. Правові засади зовнішньої політики із забезпечення національної безпеки та оборони.
54. Основні напрями зовнішньої політики української держави в здійсненні завдань національної безпеки.
55. Виклики та загрози зовнішній політиці України щодо забезпечення національної безпеки та шляхи їх нейтралізації.

Кожне питання у білеті оцінюється в 10 балів.

Приклад залікового білету

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

Рівень вищої освіти другий: магістерський

Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Семестр 11

Навчальна дисципліна **«ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ»**

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № ____

1. Складові елементи національної безпеки та оборони, їх характеристика.
2. Контроль, що здійснюється Президентом України.
3. Роль Міністерства оборони України в управлінні національною безпекою.

Затверджено на засіданні кафедри історії	
Протокол № _____ від _____ 20__ року	
Завідувач кафедри	_____ Міронова І.С.
Екзаменатор	_____ Підберезних І.Є.

7. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма:

№	Вид діяльності (завдання)	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
1	Семінарські заняття	12 семінарських занять. Максимальна кількість балів на семінарі – 5 (12*5)	60
2	Індивідуальне завдання	Оцінювання: 8 балів – написання роботи, 2 бали – захист (8+2)	10
3	Залік	У кожному заліковому білеті по 3 питання. Кожне питання оцінюється по 10 балів.	30
Всього			100

Опитування та виступи на семінарських заняттях – форма контролю, яка дозволяє оцінити вміння здобувачів вищої освіти самостійно опрацьовувати матеріал та викладати його, відповідати на запитання викладача та колег. Максимальна оцінка за відповідь на семінарському занятті – 5 балів. Критеріями для оцінювання виступають:

Оцінка «відмінно» (5 балів) виставляється здобувачеві вищої освіти, якщо він:

- у повному обсязі (на 100 %) підготував семінарське заняття, відповідно до змісту розкрив поставлену перед ним проблему;
- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) запитання, при цьому під час підготовки використав додаткову літературу, добре ознайомився з конспектом лекції;
- правильно (без помилок) виконав вправу чи завдання, обґрунтував хід власних думок.

Оцінка «добре» (4 бали) виставляється здобувачеві вищої освіти, якщо він:

- підготував 75 % семінарського заняття, відповідно до змісту розкрив поставлену перед ним проблему, але при цьому допустив неточності у формулюванні визначень, понять і явищ,
- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки добре ознайомився з конспектом лекції, але не користувався додатковою літературою,
- загалом правильно виконав вправу чи завдання, допустивши 1-2 помилки, проте обґрунтував хід власних думок.

Оцінка «задовільно» (3-2 бали) виставляється здобувачеві вищої освіти, якщо він:

- підготував 50 % семінарського заняття, загалом розкрив поставлену перед ним проблему, але під час відповіді допустив низку помилок, або пропустив важливі факти, або не зміг пояснити сутність того чи іншого явища;
- дав неповну (часткову) відповідь на контрольне (-і) питання, що потребувало суттєвих доповнень чи коментарів з боку викладача чи інших здобувачів вищої освіти, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури, погано ознайомився з конспектом лекції;
- виконав вправу чи завдання зі значною кількістю помилок або неточностей, не зміг обґрунтувати (або частково обґрунтував) хід власних думок.

Оцінка (1 або 0 балів) виставляється здобувачеві вищої освіти, якщо він:

- підготував семінарське заняття в обсязі, меншому за 25 %, відповідно до змісту не розкрив поставленої перед ним проблеми або відмовився відповідати;
- дав неправильну (нелогічну) відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури або відмовився відповідати;
- неправильно (зі значною кількістю помилок чи неточностей) виконав вправу чи завдання, не зміг пояснити хід виконання або зовсім не виконав вправи чи завдання.

Критеріями оцінювання самостійної роботи (індивідуально науково-дослідних робіт) виступають:

- повнота розкриття матеріалу (50 % оцінки);
- правильність застосування одержаних теоретичних знань на практиці (25 % оцінки);
- обґрунтованість висновків (25 % оцінки).

Критерії оцінювання індивідуально науково-дослідної роботи

- **10-9 балів** виставляється якщо виконані всі вимоги до написання документу; позначена проблема та обґрунтована її актуальність; зроблено короткий аналіз різних точок зору на дану проблему та логічно викладені авторські судження та оцінки; кожен аргумент підтверджений не менш ніж двома конкретними прикладами, що дозволяють використати їх як основу для аргумента; сформульовано висновки; тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотриманні вимоги до зовнішнього оформлення. Проект супроводжується наочністю: наприклад, презентацією, інфографікою, відео, фото, таблицями тощо. Відсутність плагіату.
- **8-7 балів** виставляється, якщо основні вимоги до есе виконані, але при цьому допущені незначні недоліки. Зокрема, не витриманий обсяг роботи; є упущення в оформленні.
- **6-5 балів** виставляється, якщо основні вимоги до роботи виконані, але при цьому допущені значні недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутня логічна послідовність в судженнях, не витриманий обсяг роботи; є упущення в оформленні.
- **4-3 балів** виставляється, якщо є істотні відступи від вимог до написання роботи. Зокрема, тема висвітлена лише частково. Відсутній висновок.
- **2-1 бали** виставляється якщо є істотні відступи від вимог до написання роботи. Зокрема, допущені фактичні помилки у змісті роботи, відсутній висновок.
- **0 балів** виставляється, якщо тема проекту не розкрита, виявляється істотне нерозуміння проблеми.

Критерії оцінювання заліку:

- **30 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти при глибоких та всебічних знаннях проблеми, грамотному та злагоженому логічно їх викладі, досконалому володінні понятійним апаратом, умінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, здатності швидко та правильно робити умовиводи, використовуючи при аналізі сучасних явищ теоретичні положення на основі вивчення основної та додаткової літератури; якщо дані правильні, повні та глибокі відповіді на всі теоретичні питання відповідно до навчальної програми дисципліни, немає помилок у виконанні, матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності;
- **25-29 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти при глибоких та всебічних знаннях проблеми, грамотному та злагоженому логічно їх викладі, досконалому володінні понятійним апаратом, умінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, здатності швидко та правильно робити умовиводи, використовуючи при аналізі сучасних явищ теоретичні положення на основі вивчення основної та додаткової літератури; якщо здобувачем вищої освіти дані правильні, повні відповіді на всі теоретичні питання індивідуального завдання відповідно до навчальної програми дисципліни, матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності, однак допущені незначні похибки при відповіді;

- **20-24 бали** виставляються здобувачеві вищої освіти при твердому і досить повному знанні проблеми, відсутності характерних неточностей при відповідях на питання залікового білета та на поставлені додаткові питання, умінні в основному пов'язувати теоретичний матеріал з практичними завданнями, стоять в сучасних умовах, володінні понятійним апаратом, знанні основної літератури; якщо на запропоновані теоретичні питання дані правильні, але неповні відповіді; матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності, однак допущені несуттєві похибки або неточності у відповідях, допущена незначна помилка;

- **15-19 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти при достатньому знанні навчального матеріалу, відсутності грубих помилок при відповідях на питання залікового білету, уміння підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, знанні основних понять та категорій; якщо відповіді на теоретичні питання в цілому правильні, але неповні, допущені неточності у формулюваннях і логічні похибки, допущені одна – дві несуттєві помилки;

- **10-14 бали** виставляються здобувачеві вищої освіти, якщо відповіді на теоретичні питання неповні, допущені неточності у формулюваннях та логічні похибки;

- **5-9 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти при наявності грубих помилок у відповідях на теоретичні питання залікового білету, які свідчать про неправильне розуміння суті проблеми, невмінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, незнанні основного категоріального апарату, якщо відповіді на теоретичні питання містять грубі помилки, свідчать про незнання та нерозуміння відповідних розділів програмного матеріалу;

- **0-4 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти, якщо відповіді на теоретичні питання містять грубі помилки, які свідчать про незнання та нерозуміння відповідних розділів програмного матеріалу.

8.Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

9. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

Нормативно-правові акти

1. Декларація про державний суверенітет України : Декларація від 16 липня 1990 р. № 55-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12>.
2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 (23. 07. 96). – Ст. 141.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28 січня 2021 р. № 1150-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20>.
6. Про Збройні Сили України : Закон України від 6 грудня 1991 р. № 1934-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>.
7. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
8. Про оборону України : Закон України від 6 грудня 1991 р. № 1932-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
9. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2163-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>.
10. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 5 березня 1998 р. № 183/98-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80>.
11. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 р. № 2229-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>.
12. Про Стратегію воєнної безпеки України : Указ Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0022525-21>.
13. Стратегія інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069>
14. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року : постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#n25>.
15. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
16. Північноатлантичний договір від 4 квітня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_008.
17. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 26 червня 1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010.
18. Указ Президента України № 347/2021 від 11 серпня 2021 року. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року "Про Стратегію кібербезпеки України". URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4472021-40013>
19. Указ Президента України №347/2021. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613>
20. Указ Президента України № 685/2021 від 28.12.2021. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text>

Основні інформаційні джерела:

1. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол.: В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянук та ін. / за заг. ред. Г. П. Ситника. Київ : НАДУ, 2016. 784 с.
2. Основи стратегії національної безпеки та оборони держави: підруч. для використання у навч.-вихов. процесі / [О. П. Дузь-Крятченко та ін.; заг. ред. В. М. Телелима]; Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняхівського, Каф. стратегії нац. безпеки та оборони. Вид. 3-тє, перероб. і допов. Київ : Вид. НУОУ ім. І. Черняхівського, 2015. 620 с.
3. Ситник Г.П., Орел М.Г. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник / за ред. Г.П.Ситника. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372 с.
4. Ситник Г.П., Орел М.Г. Основи стратегічного планування національної безпеки: посібник / за ред. Г.П.Ситника. Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2021. 224 с.
5. Ситник Г.П., Орел М.Г. Публічне управління у сфері національної безпеки: підручник / за ред. Г.П.Ситника. Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2020. 360 с.
6. Ситник Г.П., Неліпа Д.В., Орел М.Г. Зовнішня політика та національна безпека: посібник / за ред. Г.П.Ситника. Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2021. 244 с.

Додаткова література:

1. Антонов В. О. Конституційно-правові засади національної безпеки України: монографія / В. О. Антонов; наук. ред. Ю. С. Шемшученко. Київ : Талком, 2017. 576 с.
2. Богданович В. Ю. Теоретичні основи, методи й технології забезпечення національної безпеки України: монографія / В. Ю. Богданович, І. Ю. Свіда, Є. Д. Скуліш; за заг. ред. Є. Д. Скуліша. Київ : Наук. вид. відділ НАСБ України, 2012. 548 с.
3. Богуцький П. П. Концептуальні засади права національної безпеки України: монографія. Київ-Одеса : Фенікс, 2020. 376 с.
4. Галуцько В., Стеценко С., Берлач А., Буханевич О., Ситников О. та ін. Адміністративне право та адміністративний процес України в умовах воєнного стану: колективна монографія / за заг. ред. В. Фелика, В. Курила. Київ: «Видавництво Людмила», 2023. 704 с.
5. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрямки та особливості здійснення: монографія / 37 Криштанович М. Ф., Пушак Я. Я., Флейчук М. І., Франчук В. І. Львів: Сполом, 2020. 418 с.
6. Публічне управління та національна безпека : монографія / А. М. Михненко, Н. М. Грущинська, Ю. В. Нестеряк, Я. Ф. Жовнірчик, І. І. Дейнега, В. П. Приходько, М. Л. Ніжніков, Е. М. Макаренко, О. В. Поліщук, І. В. Чібісова ; за ред. д-ра іст. наук, проф. А. М. Михненка і д-ра екон. наук, доц. Н. М. Грущинської. Київ: НАУ, 2019. – 340 с.
7. Публічне управління та адміністрування у сфері національної безпеки: (системні, політичні та економічні аспекти): словник-довідник / С.П.Завгородня, М.Г.Орел, Г.П.Ситник [уклад.] / за заг.ред. Д.В.Неліпи, Є.О.Романенка, Г.П.Ситника, Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2020. 380 с.
8. Підберезних І.Є. Адміністративно-правове забезпечення національної безпеки: порівняльно-правовий аналіз: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Підберезних Інна Євгенівна. Дніпро, 2022. 33 с.
9. Підберезних І. Є., Галкін Р. Д. Політика національної безпеки Королівства Швеція: історико-правовий контекст // Юридичний науковий електронний журнал. Запорізький національний державний університет, 2022. № 3. С. 172-177.
10. Підберезних І. Є. Сектор безпеки Литви як об'єкт адміністративно-правового регулювання // Прикарпатський юридичний вісник. 2022. № 1. С. 91-96.
11. Підберезних І. Є., Кочетков В. В. Київський безпековий договір: рекомендації щодо безпекових гарантій для України // Юридичний науковий електронний журнал. Запорізький національний державний університет, 2023. № 4. С. 45-48.

12. Сектор безпеки і оборони України: теорія, стратегія, практика: монографія / Ф.В.Саганюк, О.В.Устименко, М.М.Лобко та ін. К.: Академпрес, 2017. 182 с.

13. Тимошенко В.А. Порядок проведення службових розслідувань у секторі безпеки і оборони України. Видавництво КНТ. 2022. 550 с.

Англійською мовою:

7. Cleveland. The knowledge executive. Leadership in an information society. New York: Truman Telley books, 1989. P. 32. 90.

8. MacFarlane, S. Neil; Yuen Foong Khong. Human security and the UN: a critical history. United Nations intellectual history project. Indiana University Press, 2006. P. 346.

9. Huntington S.P. The Clash of Civilization and the Remaking of World Order. N.Y., 1996.
3. Renan E. "u'est se "u'ne nation. 1882.

10. Renner K. Das Selbstbestimmungsrecht der Nationen. Leipzig-Wien, 1908.

11. Podbereznykh I. et al. 2022. Special Aspects of Administrative Liability in Ukraine. *Amazonia Investiga*. Vol. 11 (52). P. 49-54.

12. Podbereznykh I. et al. (2022). Ukrainian policy in the field of information security. *Amazonia Investiga*. Vol. 11 (60). P. 206-213.

Електронні ресурси:

1. Офіційний портал Верховної Ради України. Законодавство. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

3. Рада національної безпеки і оборони України. URL: www.rnbo.gov.ua

4. Президент України / Офіційне інтернет-представництво. URL: <http://www.president.gov.ua>

5. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

6. Генеральний штаб ВСУ. URL: www.zsu.gov.ua

7. Служба безпеки України. URL: <http://www.sbu.gov.ua>

8. Офіс Генерального прокурора. URL: <http://www.gp.gov.ua>

9. Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua>

10. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія. URL: <http://ials.sas.ac.uk/library/eservice/elibrary.htm>

11. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua>

12. Центр політико-правових реформ. URL: <http://pravo.org.ua>

13. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/>

14. Портал МВС України. URL: <https://mvs.gov.ua/>

Онлайн курс:

За проходження рекомендованого онлайн курсу із отриманням сертифікату в результаті, викладач може додати здобувачу вищої освіти 5 б. за 1 курс (загалом не більше, ніж 20 б.).

1. Інформаційна безпека. Retrieved from: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Internews+INFOS101+UA_2021_T3